

Aleksandra Zięba

 <https://orcid.org/0000-0001-6897-5777>

*Szkoła Doktorska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
40-007, Katowice, ul. Bankowa 14
aleksandra.zieba@us.edu.pl*

Sprawozdanie z konferencji naukowej *SLAVICA IUVENUM*

Report from the Scientific Conference *SLAVICA IUVENUM*

Streszczenie

Niniejszy tekst jest poświęcony XXII edycji konferencji *SLAVICA IUVENUM*, zorganizowanej przez Katedrę Sławistyki Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Ostrawskiego w 2021 roku. Cykliczna sesja naukowa zgromadziła młodych lingwistów, literaturoznawców i przekładoznawców, którzy prowadzą działalność naukową w obszarze języków słowiańskich. Celem spotkania była wymiana doświadczeń naukowych, zaprezentowanie wyników dotychczasowych badań, a także wskazanie perspektyw dalszego rozwoju analiz.

W sprawozdaniu przedstawia się krótki opis podejmowanego zagadnienia każdego z prelegentów z uwzględnieniem najważniejszych wątków artykułu. W tym roku referaty były wygłoszone w obszarze czterech dyscyplin naukowych: językoznawstwa, literaturoznawstwa, kulturoznawstwa i przekładoznawstwa. Podejmowane zagadnienia były poświęcone m.in. analizie morfologiczno-leksykalnej, problemowi etnolingwistyki i etnologii, wątkom z pogranicza literatury i sztuki filmowej czy tłumaczeniom tekstów z zakresu przestrzeni wirtualnej. Przedstawione referaty były okazją do zapoznania się z najbardziej aktualnymi kierunkami badań w obszarze języków słowiańskich, metodami tłumaczenia utworów z różnych dziedzin oraz językowym obrazem świata w utworach literackich.

Panel dyskusyjny konferencji umożliwił zarówno bardziej szczegółowe omówienie wybranych wątków zagadnienia, jak i nawiązanie kontaktów studentów i doktorantów z różnych ośrodków naukowych. Tegoroczne spotkanie zaowocowało międzynarodową publikacją, w skład której wchodzi zaprezentowane przez prelegentów artykuły fachowe z trzech działów tematycznych.

Słowa kluczowe: język rosyjski, język czeski, język polski, konferencja naukowa, językoznawstwo, przekładoznawstwo, literaturoznawstwo.

Summary

The text is devoted to the 22nd edition of the Slavica Iuvenum conference, organized by the Department of Slavic Studies of the Faculty of Philosophy of the University of Ostrava in 2021. This scientific colloquium is a unique platform for young linguists, literary and translation scholars, whose scientific activity is conducted in the field of Slavic languages.

The report presents the subject of each speech and gives a brief description of every issue taken into consideration, in addition to the most important threads of the analysis. This year papers were presented in Polish, Russian, Czech, Slovak and Serbian languages in the area of four scientific disciplines: linguistics, literary studies, cultural studies and translation studies. Discussed issues include morphological and lexical analysis, the problem of ethnolinguistics and ethnology, topics on the borderline of literature and film art or translating virtual reality texts. The presented papers gave an opportunity to get acquainted with the most recent research trends in Slavic languages, methods of translating various works and the linguistic image of the world created in literature.

The conference panel allowed for a more detailed discussion of selected topics, as well as for establishing contacts between students from many research centres. This year's meeting resulted in the international publication of articles representing three subject areas.

Keywords: Russian language, Czech language, Polish language, academic conference, linguistics, translation studies, literary studies.

W dniach 30 i 31 marca 2021 roku odbyła się XXII edycja konferencji *Slavica Iuvenum* organizowanej przez Katedrę Sławistyki Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Ostrawskiego. Ze względu na pandemię koronawirusa międzynarodowe spotkanie młodych sławistów odbyło się w formie zdalnej. Konferencja umożliwiła studentom oraz doktorantom kierunków sławistycznych wymianę doświadczeń z zakresu lingwistyki, translatoryki i literaturoznawstwa. To coroczne wydarzenie naukowe zgromadziło pięćdziesięciu pięciu prelegentów, którzy reprezentowali piętnaście ośrodków naukowych z Czech i zagranicy. Gości powitali organizatorzy konferencji mgr Lukáš Plešník i dr Simona Mizerová.

Dwudniowe obrady obejmowały szerokie spektrum tematyczne. Obrady otworzył wystąpienie Jany Demelovej *Termíny označujúce súrodencov rodičov a ich partnerov v západoslovanských a južnoslovanských jazykoch*, w którym autorka omówiła pochodzenie częściowo przedindoeuropejskich lub prasłowiańskich terminów, a także opisała aktualną sytuację każdego języka. Autorka zwróciła również uwagę na zmiany w wymienionych językach.

Drugi referat na posiedzeniu plenarnym zatytułowany *Jazykový obraz zeme-trasenia v príspevkoch chorvátskych politikov na Facebooku* wygłosiła Dominika Kubišová, która przedstawiła analizę postów chorwackich polityków w serwisie społecznościowym Facebook. Autorka podjęła się próby znalezienia odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób język postów wpłynął na nastroje społeczne w związku z trzęsieniami ziemi w tamtym regionie.

Justyna Szajnowska-Borkowska w referacie *Analiza dyskursu medialnego – zagadnienia teoretyczne* zaprezentowała analizę zmian, jakie zaszły na przestrzeni dwóch ostatnich dekad w językowym i dyskursywnym obrazie świata medialnego. Jednym z zagadnień było zmniejszenie dystansu społecznego i jego wpływu na wiedzę odbiorcy, a także na możliwości manipulacyjne nadawcy.

Ewa Kozik w wystąpieniu *Język polskich mediów alternatywnych jako sposób tworzenia postprawdy* podzieliła się refleksją na temat dyskursywnego obrazu świata portali alternatywnych i tworzenia za ich pomocą nowego rodzaju wiedzy. Analizie zostały poddane głównie teksty dotyczące medycyny i zdrowia.

Aleksandra Wojnarowska w referacie pt. *Status słowotwórczych elementów klasycznych w wybranych ujęciach językoznawców słowiańskich* przedstawiła różnorodność poglądów lingwistycznych na internacjonalne części słowotwórcze o pochodzeniu klasycznym, wyekscerpowane w badaniach nad bułgarską i słowacką terminologią okulistyczną.

Z kolei Daria Ogon w referacie *Gatunki mowy charakterystyczne dla języka turystyki* opisała leksykę i składnię języka turystyki, a także wyszczególniła typowe dla dyskursu turystyki gatunki mowy. W wystąpieniu została m.in. przedstawiona analiza ofert turystycznych, broszur, umów, przewodników i informatorów turystycznych.

W referacie Darii Galcowej pt. *Синонимические соответствия в тематической группе «Названия пищи» (на примере воронежских говоров)* zanalizowane zostały ciągi synonimiczne dotyczące nazw potraw w dialektach woroneskich. Omówiona została etymologia leksemów i ich aspekt słowotwórczy, a także zwrócono uwagę na dryfy semantyczne charakterystyczne dla danej grupy tematycznej.

Aleksandra Zięba w referacie *Использование программы Treq в польско-русском переводе* podzieliła się refleksją teoretyczną nad wykorzystaniem programu Treq w polsko-rosyjskiej leksykografii przekładowej oraz nad metodologią osiągnięcia ekwiwalencji analizowanych jednostek leksykalnych.

Zagadnienia z dziedziny fleksji poruszyła Monika Stienchłakowa w referacie *К проблематике словоизменительной системы имени существительного в русском, польском и словацком языках*, ukazując podobieństwa i różnice deklinacji rzeczownika w trzech językach słowiańskich.

Anna Kozłowa, Sofija Kołguszkińska i Daria Pietropawłowa wygłosiły referat *Погодные явления в природе в русской языковой картине мира*, w którym scharakteryzowały przykłady zjawisk pogodowych w rosyjskich przysłowiach i zagadkach. Przedstawiona analiza dotyczyła głównie językowego obrazu świata Rosjan.

Problematykę językowego obrazu świata podjęły także Tatiana Wojewodina i Anastazja Rusinowa w referacie pt. *Формирование представлений о народной этике в языковой картине мира младших школьников*. Przedstawiły one analizę procesu kształtowania językowego obrazu świata dziecka w wieku szkolnym przy użyciu paremii, odzwierciedlających kulturę oraz normy moralno-etyczne narodu rosyjskiego.

Tematykę trudności leksykalnych w literaturze dziecięcej opisały Marta Fomenko i Anastazja Awdonkina w referacie *Лексические сложности русского языка в обучении детей-инофонов*. Prelegentki ukazały sposób organizacji pracy z nowym słownictwem, prezentującym cechy kulturowe Rosji. Referat zamknął pierwszą część konferencji.

Problematykę lingwistyczną wielokrotnie podejmowano również w drugiej części spotkania młodych slawistów. Dominika Vincejová w referacie pt. *Slovenské a poľské lingvistické termíny morfolologickej roviny z aspektu vybraných typov lexikálnej motivácie* scharakteryzowała słowackie i polskie terminy językowe jako jednostki motywowane terminologicznie w zakresie wybranych typów motywacji leksykalnej. W analizie podkreślono różnice i podobieństwa międzyjęzykowe, a badania oparto na poszczególnych typach motywacji J. Furdíka.

Michalina Surma w referacie *Rola wyrazów „tu”, „tutaj” oraz „też” jako elementów definicji w publikacjach serii „Wielkopolskie Słowniki Regionalne”* zanalizowała wartość funkcjonalną zaimków *tu*, *tutaj* oraz spójnika *też* w oparciu o materiał wyekscerpowany z sześciu słowników w ramach serii *Wielkopolskie Słowniki Regionalne*.

Badania nad semantyką słownictwa związanego z umieraniem, śmiercią i ceremoniami pogrzebowymi przedstawił Miloš Pantić w wystąpieniu pt. *Lexikum týkající se umírání, smrti a pohřebních obřadů v Srbském slovníku (Српску рјечник: истумачен њемачкијем и латинскијем ријечима 1852) od Vuka Stefanoviće Karadžiće*. Zaprezentował on słownik serbski jako świadectwo ważnego aspektu tradycyjnej kultury serbskiej, w tym zagadnień etnolingwistycznych.

Angelika Bogoczowa w referacie *Медицинский социолект* omówiła specyfikę socjolektu medycznego i cele jego użycia w środowisku lekarskim.

Bogusław Bogusz w wystąpieniu *Metafora i jej oddziaływanie w wypowiedziach uczestników programu telewizyjnego „Europa da się lubić”* przeprowadził analizę wybranych stereotypów językowych. Jako materiał badawczy posłużyły mu wybrane odcinki programu telewizyjnego pt. *Europa da się lubić*.

W szerszym kontekście kulturowym zagadnienia językowe poruszyła Natalia Barinowa w referacie *Рябина и калина в культуре древних славян*. Prelegentka dokonała analizy etnolingwistycznej leksemów *рябина* i *калина*, stosując metodę porównawczo-analityczną. Uwaga autorki skupiła się na folklorze i rytuałach starożytnych Słowian.

Jekaterina AIsajewa swoje wystąpienie pt. *Номинации месяцев года в славянских языках* poświęciła historii powstawania nazw miesięcy kalendarzowych zgodnie z folklorem starożytnych Słowian. Przeanalizowane zostały specyficzne leksemy nominacji miesięcy i wskazane ich wzajemne powiązania przy użyciu porównawczej metody historycznej.

Liczną grupę referatów stanowiły analizy, dotyczące symboliki ptaków w różnych obszarach językowych u kulturowych. Jekaterina Czajkowskaja wygłosiła referat pt. *Образ соловья в фольклоре, его связь с человеком*, w którym

poddała analizie obraz i symbolikę słowika w folklorze, a także wpływ tego obrazu na sposoby tworzenia nazw własnych.

Ksenia Aleksandrowa w referacie *Слово «ворона» в языке и культуре народов* scharakteryzowała różnicę między słowami *ворон* i *ворона*, ukazując etymologię wymienionych leksemów i ich powiązania językowe.

Cechy charakterystyczne ptaków i ich interpretacja w różnych słownikach były tematem wystąpienia Diany Sabczuk pt. *Птицы в славянских языках и культурах. Скворец*. Prelegentka zaprezentowała wykorzystanie wizerunku szpaka w heraldyce, przysłowiaach i powiedzeniach.

Kolejny referat o podobnej tematyce pt. *Обзор символа кукушки в синхронии и диахронии* przedstawiła Jelena Iszczenko. Omówiono szerokie znaczenie kukulki oraz wykorzystano synchroniczny materiał językowy w celu wyjaśnienia miejsca obrazu ptaka we współczesnym rosyjskim językowym obrazie świata.

W kolejnej części obrad zaprezentowano referaty podejmujące problemy przekładu. Dawid Adamczyk w referacie *Образ Росjanina в польской литературе podróży и jej rosyjsких переводах* poddał refleksji obraz Rosjan w polskiej literaturze podróży. W części teoretycznej zostały przedstawione główne stereotypy dotyczące Rosjan, a także omówiono specyfikę sposobów kreowania obrazu Rosji i Rosjan w twórczości Ryszarda Kapuścińskiego, Jacka Hugo-Badera oraz Mariusza Wilka.

Szymon Bryzek przedstawił referat pt. *О влиянии warstwy музыкальной utworу на тлумачение и его рецeпцeю (на материале пiosenek Włodzimierza Wysockiego в переводах Macieja Maleńczuka)*, ukazując w jaki sposób modyfikacje warstwy muzycznej powstałe w wyniku procesu translacji wpływają na recepcję całości translatu. Jako materiał wykorzystane zostały tłumaczenia piosenek Władimira Wysockiego, zamieszczone na płycie *Wysocki Maleńczuka* autorstwa Macieja Maleńczuka.

Łukasz Gęborek w referacie *О переводе описов иллюстраций в циклу „Brudersaft ze Śmiercią” Borisa Akunina* podjął próbę typologii opisów ilustracji, które pojawiają się w powieściach-filmach cyklu „Brudersaft ze Śmiercią” rosyjskiego pisarza Borisa Akunina. Badanie zostało przeprowadzone w aspekcie przekładoznawczym na materiale dwóch języków – rosyjskiego (tekst oryginału) i polskiego (tekst przekładu).

Kolejny referat z dziedziny przekładu pt. *Warsztat тлумача sądowego в translacji chorwacko-polskich terminów prawnych* wygłosił Piotr Czajkowski. Autor poświęcił uwagę roli tłumacza przysięgłego i przekładu, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki tłumaczenia terminologii prawniczej, a badania oparte zostały na osobistych kompetencjach, doświadczeniu translatorskim i wiedzy interdyscyplinarnej prelegenta.

Jana Pikulová w referacie *Vybrané problémy česko-polské terminologie sportu* poruszyła oddzielne zagadnienia z zakresu etymologii i semantyki terminologii sportowej, które mogą mieć wpływ na dokładność tłumaczenia.

Ustalenie poprawnego ekwiwalentu między tymi językami wydaje się być problematyczne ze względu na brak profesjonalnego czesko-polskiego słownika o tematyce sportowej.

Wystąpienie Marii Gajworonskiej pt. *Переводческие трансформации в русскоязычных субтитрах к чешским фильмам* dotyczyło transformacji przekładowych. Autorka przedstawiła sposoby rozwiązania trudności, jakie pojawiają się w przypadku tłumaczeń napisów filmowych, a także opisała, jakich elementów oryginału nie można przekazać w napisach.

Ostatnie wystąpienie z zakresu translatoryki pt. *К вопросу о переводе названий квестов в компьютерных играх (на примере игры «Dragon Age: Inquisition»)* wygłosiła Karolina Zielińska. Poruszyła ona kwestię tłumaczenia polskich i rosyjskich nazw questów w grach komputerowych, a materiał do analizy zaczerpnęła z komputerowej gry RPG „*Dragon Age: Inkwizycja*”.

W ostatniej sekcji konferencji wygłoszone zostały referaty z dziedziny literaturoznawstwa. Mária Stanková wystąpiła z referatem *Recenzia v 21. storočí*, w którym uwaga była skoncentrowana na podstawowych cechach i funkcjach recenzji jako narzędzia krytyki literackiej w kontekście komunikacji w środkach masowego przekazu. Badania dotyczyły recenzji w mediach tradycyjnych i internetowych.

Z kolei Jolanta Greń w wystąpieniu pt. *Komunizm jako religia. Odzwierciedlenie myśli Mikołaja Bierdajewa w utworze Swietłany Aleksijewicz „Czasy secondhand. Koniec czerwonego człowieka”* przedstawiła sylwetkę Mikołaja Bierdajewa i koncepcję jego myśli filozoficznej w pracy *Źródła i sens rosyjskiego komunizmu*. Przytoczone zostały przykłady trafności rozważań pisarza oraz poruszono zagadnienia dotyczące trwałości idei komunistycznych we współczesnym świecie, o których traktuje powieść białoruskiej pisarki S. Aleksijewicz w utworze *Czasy secondhand*.

Klaudia Jeznach w referacie *Piękno słowa. O problemach estetycznych w twórczości C.K. Norwida* omówiła relację między pięknem a doskonałością w myśli C.K. Norwida. Autorka podkreśliła, że Prawda, Dobro i Piękno pozostały trzema najważniejszymi filarami, a potrzeba samodefiniowania siebie i podążanie w kierunku Boga stały się nowym modelem krytycznej rzeczywistości.

Gabriela Onušková wygłosiła referat pt. *Status historického románu v diele Čarodějnice z Florencie od Salmana Rushdieho*, w którym wyjaśniła dlaczego *Czarodziejka z Florencji* Salmana Rushdiego jest powieścią historyczną, a nie historią romantyczną.

Opis krytycznych sytuacji życiowych w literaturze dla dzieci i młodzieży przedstawiła Gabriela Eibenová w referacie *Hraničné životné situácie a ich stváranie v próze pre deti a mládež*. Opierając się na interpretacji prozy amerykańskiej i francuskiej, autorka zaprezentowała, jakie ważne wątki i motywy mogą występować w literaturze dla dzieci i młodzieży, a także jak świat ludzi i zwierząt przecinają się w takich opowieściach.

Kolejny referat z dziedziny przekładu pt. *Maryli Wolskiej tłumaczenie „Rokoko” Juliusa Zeyera. Na marginesie przemian projektu artystycznego pisarki* wygłosiła Dominika Pękalska. Autorka przedstawiła analizę porównawczą *Rokoko* i podobnego fabularnie *Była raz Królowna...* Wolskiej, a następnie wyjaśniła, dlaczego tekst Zeyera okazał się interesujący dla pisarki.

Anna Brzezińska-Winkiel i Anna Gańko w referacie *Miastokształty – poezja konkretna w przestrzeni miejskiej Wrocławia na przykładzie realizacji utworów Stanisława Dróżdża* przedstawiły próbę analizy funkcjonowania wybranych utworów Dróżdża w przestrzeni miejskiej. Konkretność poezji ukonkretnia się w materialności miejsca, a praktykowanie przestrzeni miejskiej staje się jednocześnie interpretacją tekstu.

Karolína Velšová w referacie *Zákony neměnné: Teorie společenské smlouvy v díle Denise Ivanoviče Fonvizina* skupiła się na traktacie filozoficznym Dienisa Iwanowicza Fonwizina pt. *Рассуждение о непременных государственных законах*. Autorka omówiła teorię umowy społecznej promowaną przez Fonwizina, a uwaga została zwrócona nie tylko na wymagane prawa i obowiązki obywateli, ale także na rolę władcy.

Isabela Vaverková w referacie pt. *Zobrazení Nikolaje Nikolajeviče Ryžkova v básni Vladimíra Grigorjeviče Žukovského Kot ošel'nik (Kom – отшельник)* przedstawiła osobowość N. Ryžkova i jego twórczość w Pradze i Karłowych Warach na tle napięć politycznych w okresie przed I wojną światową.

Z kolei Ľudmila Horká w wystąpieniu *Telo ako nástroj vyjadrenia emócií v diele M. Figuli* wykorzystała jako materiał badawczy zbiór *Pokušenie*, w którym Margita Figula zajmuje się napiętymi sytuacjami psychicznymi, ukrytymi namiętnościami, pragnieniami i uczuciami z perspektywy kobiet. Autorka referatu opisała sposoby przedstawiania uczuć oraz rolę ciała jako narzędzia wyrażania emocji z naciskiem na emocjonalne metafory.

Ostatnia część konferencji stanowiła kontynuację wystąpień z dziedziny literaturoznawstwa. Gabriela Homol'ová w referacie *Špecifická seriálových adaptácií románu* skoncentrowała się na specyfice serialowych adaptacji i najistotniejszych różnicach z punktu widzenia kompozycji, a za materiał badawczy posłużyła powieść L.N. Tołstoja *Anna Karenina*.

Barbora Petrová w wystąpieniu pt. *Vznik a vývoj komiksu na pozadí literatúry a filmu* przedstawiła pochodzenie i rozwój komiksów w społeczeństwie, a podane cechy i definicje zademonstrowane zostały na konkretnych przykładach.

Zagadnienie powiązań intertekstualnych w literaturze omówiła Anna Brzezińska-Winkiel w referacie *Film „Otesánek” Jana Švankmajera jako intertekst*. Autorka zaproponowała różne sposoby odczytywania filmu *Otesánek* wskazując liczne odwołania reżysera do mitów, archetypów, psychoanalizy Zygmunta Freuda oraz funkcji przedmiotów i obiektów znalezionych w kontekście poezji czeskiego surrealizmu.

Zuzana Dupalová w referacie *Odkaz Musorgského Borise Godunova v dramatu Smuta Arsenije A. Goleniščeva-Kutuzova* opisała wpływ opery *Boris Godunov*

Modesta Musorgskiego na dramat jego przyjaciela Arsenija Arkad'jevicha Goleńiŝčeva-Kutuzowa pt. *Smut*. Podkreślony został także związek między głównymi bohaterami obu dramatów.

Galina Prokudina w wystąpieniu *Koncept „váľka” v českých precedenčních textech* przeanalizowała pojęcie wojny w czeskich tekstach precedensowych. Szczegółowo opisano paradygmatyczne i syntagmatyczne powiązania koncepcji funkcjonowania kadru wojna w analizowanych pracach, a następnie porównano je ze sobą.

Agnieszka Kunda w referacie „*Pismo jest jak obraz*” – *zapiski Marii Więckowskiej. Interpretacja wybranych fragmentów z elementami psychografologicznej analizy pisma* ukazała, że metody odczytywania zapisu graficznego pisma znajdują zastosowanie w odkodowywaniu płaszczyzn wizualnych, a przede wszystkim pozwalają na poszerzenie zakresu interpretacji cech typograficznych. Autorka posłużyła się rękopisami Marii Więckowskiej jako przykładami do odczytania cech pisma, wzbogacając swoją analizę o interpretację tekstów literackich.

Anna Szewczykowska swoje wystąpienie pt. *Wielkość literatury antycznej w ujęciu Tadeusza Zielińskiego* poświęciła literaturze antycznej z punktu widzenia Tadeusza Zielińskiego, a antyk uznała za swoisty wzorzec, bez którego znajomości nie sposób swobodnie poruszać się w obrębie szeroko pojętej kultury.

Sposoby konstruowania figur matki i dziecka w poezji Ireny Wyczółkowskiej i przedstawienie ich w kontekście tematów wywoływanych przez poetkę przedstawiła Kamila Byrtek w referacie *Figury matki i dziecka w poezji Ireny Wyczółkowskiej*. Autorka scharakteryzowała kierunek odkrywania humanistycznego wymiaru poezji Ireny Wyczółkowskiej, a także relację między wierszem współczesnym a doświadczeniem egzystencji.

Konferencje zakończyło wystąpienie Anny Gorochowcewej, Tatiany Titowej oraz Ilony Iwanowej pt. *Воспитательные сюжеты в русских и чешских бытовых сказках*. Autorki referatu zanalizowały normy moralne i etyczne, które znajdują odzwierciedlenie w rosyjskich i czeskich opowieściach codziennych, a także scharakteryzowały kulturę narodów na podstawie badanego materiału.

Międzynarodowe spotkanie młodych slawistów było okazją do przedstawienia doświadczeń badawczych, a coroczna różnorodność tematyczna pozwoliła na aktywną wymianę poglądów. Mimo zdalnego charakteru konferencji, tegoroczną edycję *SLAVICA IUVENUM* można uznać za udane przedsięwzięcie, stwarzające możliwości rozwoju naukowego dla studentów i doktorantów kierunków filologicznych.